

Prof. dr. hab. inż. Jarosław WOŁEJSZO
Akademia Kaliska
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego
w Kaliszu

Warszawa, 26 kwietnia 2023r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Mgr Marty KARATYSZ

NA TEMAT:

**„SPOSOBY PRACY Z OSADZONYMI KOŃCZĄCYMI KARĘ
POZBAWIENIA WOLNOŚCI W WIĘZIENIACH ANGIELSKICH
– ZAŁOŻENIA A RZECZYWISTOŚĆ”**

opracowanej pod kierownictwem naukowym
prof. dr hab Renaty Stojekiej-Zuber

1. KWESTIE OGÓLNE

Bezpieczeństwo stało się w ostatnich dwóch dekadach jednym z najbardziej docenianych i popularnych obszarów ludzkiej egzystencji. Ukonstytuowanie się nauk o bezpieczeństwie oraz współczesne problemy ludzkości wpłynęły na poszukiwanie różnych dróg i nurtów rozpatrywania bezpieczeństwa w wielorakich kontekstach oraz wymiarach. W tych rozpatrywaniach szczególne miejsce przypisuje się bezpieczeństwu społecznemu a w tym bezpieczeństwu człowieka w jego różnych aspektach i konotacjach. W tym nurcie można też umieścić przedstawioną do recenzji rozprawę.

Tematyka prezentowanej dysertacji skupiona jest na sposobach resocjalizacji więźniów, którzy kończą karę pozbawienia wolności w dwóch zakładach karnych, zlokalizowanych we wschodniej części Anglii, w hrabstwie Suffolk, tj. w więzieniu Hollesley Bay, które jest więzieniem otwartym kategorii D i więzieniu Highpoint, które jest zakładem zamkniętym kategorii C.

Tytuł rozprawy jednoznacznie sugeruje charakter i podstawowe nurty poznawcze jej problematyki. Odnieść je można do trzech obszarów, odpowiadających w swych

zasadniczych nurtach różnym dyscyplinom naukowym z których jedna mieści się w ścisłym obszarze zainteresowania nauk o bezpieczeństwie, druga raczej w przestrzeni pedagogiki z uwzględnieniem procesów resocjalizacyjnych, trzecia zaś wyraźnie łączy się z problematyką prawną.

Problematyka wynikająca z tytułu rozprawy wskazuje też, iż Doktorantka musiała sprawnie poruszać się w obszarze filozofii nauki oraz metodologii. Z jednej strony bowiem dociekania Autorki koncentrują się wokół poszukiwania tożsamości ontologicznej oraz epistemologiczno-metodologicznej bezpieczeństwa społecznego jako nauki, z drugiej zaś dotyczą różnych dziedzin i dyscyplin naukowych oraz ich relacji z bezpieczeństwem w aspekcie jego wielowątkowości. Naturalnie, podjęta problematyka jest niezwykle rozległa poznawczo i wymagała szerokiego spojrzenia na kwestie bezpieczeństwa włącznie z wykorzystaniem dorobku innych nauk społecznych oraz humanistycznych.

Takie ujęcie, w swej istocie interdyscyplinarne, wymagało nie tylko szerokiej, wszechstronnej wiedzy z pogranicza różnych dziedzin i dyscyplin nauki, ale także głębokiej penetracji poznawczej, wynikającej z dobrze zaplanowanych badań, szczególnie badań jakościowych. Tak dobrany obszar tematyczny wskazuje, iż Doktorantka stanęła przed niezwykle trudnym zadaniem w sensie metodologicznym i epistemologicznym. Pierwsze wymagało nie tylko znajomości procedur i metod poznania określonej rzeczywistości społecznej (nauk społecznych), ale także ich twórczego zastosowania. Drugie zaś wskazywało na konieczność właściwej interpretacji określonych koncepcji teoretycznych.

Rozpatrywanie kwestii bezpieczeństwa społecznego skupionego na sposobach resocjalizacji więźniów we współczesnej rzeczywistości, w dotychczasowych rozważaniach było pomijane lub podejmowane jedynie częściowo.

Rozprawa doktorska opracowana przez mgr Martę Karatysz, pod kierownictwem naukowym prof. dr hab. Renaty Stojackiej-Zuber, jest zadaniem zarówno ambitnym, jak i bardzo trudnym. Podjęcie tej tematyki przez jedną osobę niewątpliwie zasługuje na słowa uznania. Determinacja Doktorantki, pod kierunkiem naukowym Pani profesor, doprowadziła do powstania dysertacji, której temat w chwili obecnej jest bardzo istotny i zapewne z upływem lat potrzeba analizy wybranego zagadnienia będzie niezmiennie aktualna, gdyż wpływa na poprawność i sprawność bezpieczeń-

stwa społecznego a w niektórych sytuacjach również bezpieczeństwa międzynarodowego.

Wyrażam przekonanie, że lektura tej dysertacji nie tylko uświadomi złożoność zjawisk, ale również stanie się asumptem do realizacji zadań ukierunkowanych na rozwiązania systemowe. Te uwarunkowania dostrzega Doktorantka i znalazły się one w Jej orbicie naukowego zainteresowania. Podjęcie tego typu problematyki ma zatem pełne uzasadnienie poznawcze, metodologiczne, metodyczne i społeczne oraz w znacznej mierze użyteczne.

W kontekście powyższego podjęcie badań nad kwestiami bezpieczeństwa społecznego a konkretnie na sposobach resocjalizacji więźniów należy uznać za przedsięwzięcie przekonujące oraz niezwykle interesujące poznawczo.

Jak zauważa Autorka dysertacji (s.10) „...*Motywacją do podjęcia tematyki związanej z metodami pracy z więźniami przygotowującymi się do opuszczenia więzienia był, zdaniem autorki, niewystarczający poziom zróżnicowania metod pracy z więźniami pod koniec ich wyroku ...*”. Realizowana przez **Autorkę rozprawa doktorska z tego obszaru badawczego ma za zadanie uzupełnić braki występujące w opracowaniach naukowych.**

Wyrażam przekonanie, że lektura tej dysertacji nie tylko uświadomi złożoność zjawisk, ale również stanie się asumptem do realizacji zadań ukierunkowanych na rozwiązania systemowe. Te uwarunkowania dostrzega Doktorantka i znalazły się one w Jej orbicie naukowego zainteresowania.

Generalizując, stwierdzam, że Doktorantka podjęła się rozwiązania niezwykle skomplikowanego, interdyscyplinarnego w swej naturze problemu badawczego. Problemu o najwyższym, przynajmniej w moim przekonaniu, stopniu trudności. Wymagało to dużej odwagi intelektualnej oraz dobrego przygotowania metodologicznego, doświadczenia a przede wszystkim dobrej znajomości literatury przedmiotu a także innych dyscyplin naukowych, do których Autorka musiała się odwoływać, jeżeli chciała poszczególne problemy rozpatrzyć dogłębnie. Wstępny ogląd całości dysertacji pozwala już w tym miejscu na uznanie, iż z wszystkimi problemami Doktorantka poradziła sobie znakomicie.

2. OCENA METODOLOGICZNA

Przedstawiona w rozprawie problematyka badawcza posiada charakter teoretyczno-praktyczny, umiejscowiona jest w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie oraz pokrewnych dyscyplinach.

Na wartość dysertacji doktorskiej w znaczącym zakresie wpływają badania naukowe, stanowiące warstwę metodologiczną rozprawy. Przygotowanie, przeprowadzenie i interpretacja badań stanowią bowiem podstawową umiejętność pracownika nauki. Z uznaniem odnotowuję, iż Pani mgr Marta Karatysz wykazała w tym obszarze wysoki poziom wiedzy i umiejętności. Wszelkie problemy związane z procedurą badań własnych dobrze wyeksponowała w rozdziale drugim. Oprócz tego w każdym z rozdziałów dokonała szczegółowych prezentacji wyników badań oraz ich interpretacji. To, niestereotypowe podejście, znacząco wpłynęło na percepcję wywodów autorskich świadcząc jednocześnie o wysokiej swobodzie metodologicznej i poszukiwaniu nowych podejść. Uważam, iż jest to przekonujące i wielce udane podejście.

Doktorantka, choć tego nie napisała, to ma świadomość, że złożone kwestie bezpieczeństwa społecznego a w tym sposoby pracy z więźniami przygotowującymi się do wyjścia z więzienia wymagają podejmowania badań interdyscyplinarnych. Poznanie poszczególnych zjawisk i zdarzeń, pełna weryfikacja hipotez, a także dobór niezawodnych metod to problemy dużej wagi, często niemożliwe do rozstrzygnięcia bez badania rzeczywistego, realnego środowiska. Podejmowanie badań w takim obszarze już samo w sobie stanowi trudność najwyższej rangi. Wymaga bowiem nie tylko ogromnej wiedzy wszechstronnej, ale także nietypowych podejść metodologicznych. Wieloaspektowość zaś badanych problemów zmusza do stosowania szczególnych metod i technik badawczych. Oceniając recenzowaną pracę w tym kontekście należy uznać, że Doktorantka wywiązała się z przyjętego zadania, zarówno w aspekcie metodologicznym, jak i merytorycznym.

W fazie przygotowawczej badań jednak niezbyt jednoznacznie i precyzyjnie określiła przedmiot badań, którym uczyniła jakby poziom i rodzaj „(...) *uwarunkowania rzeczywistych sposobów pracy z więźniami przygotowującymi się do opuszczenia zakładu karnego* (...)”. Tak określony przedmiot łączy się jakby z celem badań choć go nie determinuje. Cel badań został określony trafnie i przekonująco (s.105), który sprowadzał się do (...) *Celem eksploracyjnym w pracy jest zdobycie szerokiej i uporządkowanej wiedzy na temat metod pracy z więźniami kończącymi karę pozbawie-*

nia wolności pozwalającej na zrozumienie przyjmowanych działań, a także na zaprojektowanie badań z tego zakresu. Celem opisowym jest zbadanie stosowanych metod pracy z więźniami przygotowującymi się do opuszczenia zakładu karnego, a następnie ich scharakteryzowanie w odniesieniu do rodzaju metody, czasu stosowania i wyboru przez więźniów. Celem wyjaśniającym jest odkrycie istotnych związków pomiędzy określonymi czynnikami, czyli typem więzienia, rodzajem popełnionego przestępstwa, długością wyroku, sytuacją rodzinną, uzależnieniami skazanych, stanem zdrowia skazanych (psychicznego i fizycznego) oraz pochodzeniem etnicznym a stosowanymi metodami resocjalizacji... (...).

Szkoda jednak, że nie wyodrębniono szczegółowych celów poznawczych, które przecież zwykle stanowią podstawę dalszej procedury badawczej.

Poprawnie, choć niezbyt szczegółowo został sformułowany główny problem badawczy (s.106) (...) *Czym warunkowane są rzeczywiste, a czym założone sposoby pracy z więźniami przygotowującymi się do opuszczenia więzienia?* (...).

Dekompozycja problemu głównego na problemy szczegółowe (s.106) nie budzi jednak zastrzeżeń. Z uznaniem należy się odnieść do ich konstrukcji. Biorąc pod uwagę kryterium merytoryczne część problemów można zaliczyć do problemów twórczych, natomiast pozostałe do problemów optymalizacyjnych. Ze względu na charakter i zakres mają charakter diagnostyczno-wyjaśniający, wskazujący na konieczność wyjaśnienia związków między różnymi zmiennymi, a czwarty, piąty, siódmy jest problemem praktycznym. Biorąc pod uwagę strukturę wszystkie problemy mają charakter dopełniający czyli złożony. Należą zatem do trudniejszej kategorii pytań, co wskazuje na wielką swobodę metodologiczną doktorantki a także znajomość logicznej teorii pytań.

Ciekawie choć kontrowersyjnie skonstruowane są również hipotezy (zarówno główna jak i osiem szczegółowych), które nie są, co prawda, ściśle przywiązane do problemów jednak są z nimi powiązane pośrednio. Dlatego też, podobnie jak problemy, pierwsza z nich ma charakter diagnostyczny a kolejne należą raczej do hipotez wyjaśniających. Wszystkie należy zaliczyć do kategorii hipotez średnich, przy zastosowaniu podziału ze względu na moc hipotez. Zawierają one niezbędne zmienne, którymi Autorka dobrze operuje podczas prezentacji i analizy wyników badań.

Szkoda, że w poszczególnych rozdziałach nie stawiano hipotez statystycznych chociaż techniki statystyczne stosuje Autorka z dużym zjawstwem.

W całości pracy wyraźnie dominują badania ankietowe i można przypuszczać, że nadano im priorytetowe znaczenie. Skoro tak, to badania jakościowe są jedynie pomocniczymi w stosunku do ilościowych. Takie podejście można uznać za właściwe chociaż warto podkreślić, że wyniki sondażu odzwierciedlają jedynie poglądy badanej populacji a nie fakty.

Starannie zostały przygotowane i zastosowane badania ilościowe oparte na metodzie sondażu diagnostycznego, w którym zastosowano technikę ankietowania. Dobór próby badawczej, przy dość specyficznym podejściu autorskim, w aspekcie ilościowym należy uznać za właściwy. Nie można mieć zastrzeżeń do kwestionariuszy ankiet zaprezentowanych w załącznikach. Zostały opracowane na bardzo dobrym poziomie.

Niezwykle wartościowe poznawczo są wyniki uzyskanych przez Autorkę badań oraz ich analiza. Jednoznaczność predykatów pozwoliła na pełną ekspozycję zarówno określoności ilościowej, jak również jakościowej określoności przedmiotów badań. Wielce ciekawa jest prezentacja wyników badań ilościowych. Doktorantka przedstawiła je przede wszystkim w skalach nominalnych i porządkowych. Skale te są wyczerpujące, rzetelne i trafne, a zatem w pełni wyczerpują wymagania stawiane procesowi porządkowania danych. Istotne w procesie analizy zebranych danych a w konsekwencji generowania wniosków i uogólnień w tego typu badaniach jest wykrywanie związków i zależności, a także właściwych korelacji. Autorka wykazała tutaj wiele inwencji odchodząc często od typowych dla tego typu badań schematów.

Uważa się ponadto, iż użyte w procesie badawczym metody (teoretyczne i empiryczne), narzędzia i techniki, pomimo wielowarstwowości i interdyscyplinarności, co ściśle wiąże się z materią przedmiotu prowadzonych badań, są dobrane poprawnie oraz wynikają z przyjętych schematów postępowania badawczego, chociaż, według mojej oceny, nie było potrzeby ich interpretowania w taki sposób jak to zostało zaprezentowane. O wiele wartościowsze wydają się natomiast zapisy wskazujące na umiejętności korzystania z nich przez Doktorantkę, czego dowodem są np. treści dotyczące wykorzystania poszczególnych metod do interpretowania osiągniętych wyników badań, formułowanie kwestionariusza czy także doboru i charakterystyki próby badawczej realizowanej w procesie badań empirycznych, ale głównie omówienie tre-

ści tych badań. Jest to o tyle ważne, jak się ocenia, iż Autorka w całym procesie badań dostrzegła problemy dotyczące kwestii zasadności ich prowadzenia, a w konsekwencji osiągnięcia zakładanych celów i rozwiązywanego głównego problemu badawczego. Tak samo należałoby ocenić opis procesu badań, który, jak się uważa, został opisany poprawnie co w konsekwencji pozwala stwierdzić, że Doktorantka opanowała w należyłym stopniu niezbędną wiedzę dotyczącą umiejętności prowadzenia badań naukowych (temu m.in., jak się ocenia, ma służyć rozprawa doktorska).

W tym miejscu należałoby jednak wspomnieć o braku, w części metodologicznej, sformułowania i przyjęcia „*założeń i ograniczeń badawczych*”, które, zdaniem recenzenta, ułatwiałyby poszukiwanie odpowiedzi na pytania dotyczące sprecyzowanych problemów szczegółowych, a dotyczących osiągnięcia celu rozprawy pod kątem np. zasięgu, czasu i głębokości prowadzonych badań, które by dodatkowo zakreśliły - w ujęciu podmiotowym, przedmiotowym i czasowym - charakter przeprowadzonej eksploracji poznawczej. Jest to o tyle ważne, że przedmiotem badań, jak pisze Doktorantka są „... *uwarunkowania rzeczywistych sposobów pracy z więźniami przygotowującymi się do opuszczenia zakładu karnego...*” (s. 105), a więc dotyczące czasu przeszłego, teraźniejszego, ale nie potwierdzonego w założeniach metodycznych. A co z przyszłością, co z tym, co najbardziej interesuje nauki o bezpieczeństwie? Gdzie są prognozy? Toteż ubolewać należy, iż w tak przyjętym przedmiocie badań nie wskazano na teorię i praktykę, a jest to przecież rozprawa doktorska. Wydaje się to na tyle ważne, iż zajmując się bezpieczeństwem społecznym, a szczególnie problematyką sposobów pracy z więźniami przygotowującymi się do opuszczenia więzienia, która przecież nas interesuje, o czym była już mowa, wnioski mogące wypływać z przeszłości, teraźniejszości ale wykorzystane w przyszłości (prognozowanie!), a nie czasy przeszłe (analiza i ocena), czy i współczesne (np. statystyka, diagnozowanie, itd.), o czym jest w celu wyjaśniającym „...*zdobycie szerokiej i uporządkowanej wiedzy na temat metod pracy z więźniami kończącymi karę pozbawienia wolności pozwalającej na zrozumienie przyjmowanych działań , a także na zaprojektowanie badań z tego zakresu*” (s. 105.).

Generalnie rzecz ujmując, przyjęte przez Doktorantkę założenia metodologiczne są racjonalne, zarówno w formie, jak i w treści. Struktura rozdziału metodologicznego wskazuje, że Doktorantka przyjęła w badaniach układ *cel - problem - hipoteza*, co nie budzi zasadniczych uwag i refleksji. W dalszej części rozważań metodo-

logicznych Autorka odnosi się do przebiegu badań i zastosowanych metod badawczych, którymi posługiwał się w ich toku. Na podkreślenie zasługuje to, że mgr Marta Karatysz poddała także wnikliwej ocenie literaturę przedmiotu badań, wyraźnie wskazując te pozycje, które wywarły największy wpływ na uzyskane wyniki oraz przedstawiła swoje w tym zakresie osiągnięcia (s.4-9).

Struktura dysertacji jest dość przejrzysta, a przeprowadzone wywody stanowią w większości logicznie powiązaną całość. Ponadto daje się zauważyć słabe uporządkowanie i wyeksponowanie wniosków końcowych w zakończeniu całej dysertacji. Dysertację cechuje przede wszystkim pragmatyzm naukowy, a treści poszczególnych fragmentów mogą być uznane jako wzajemnie powiązane w klasycznym łańcuchu przyczynowo-skutkowym. Z powyższego wynika, że Doktorantka rzetelnie przestudiowała literaturę przedmiotu. Wykaz bibliografii jest reprezentatywny dla przedmiotu rozprawy. Przywoływane są również inne pozycje o charakterze formalnym lub instrukcyjnym/praktycznym. W pracy zawarte są także przypisy, do których Autorka odwołuje się dość przejrzysto w toku prowadzonych rozważań.

Słabszą stroną recenzowanej pracy jest natomiast jej zbyt ogólna korekta redakcyjna. Dotyczy to zarówno poprawności językowej (błędy stylistyczne, redakcyjne, interpunkcyjne, itd.), ale i poprawności interpretowania i stosowania niektórych terminów, *a przede wszystkim zachodzące między nimi relacje*, które nie tylko mają „swoje” znaczenie, ale ich poprawne użycie odgrywa szczególnie ważną rolę w pracach kwalifikacyjnych. Zbyt „luźne” natomiast i, często, niezbyt poprawne ich interpretowanie i stosowanie sprawia, że omawiane problemy stają się nie w pełni zrozumiałe przez czytającego, czego zapewne nie dostrzega Autorka, tym bardziej, że i ona sama, często używa ich w zależności od potrzeb, tylko w nieco inny sposób interpretując. Do słabszych stron recenzowanej dysertacji zaliczam ponadto zbyt dużo treści przedstawionych informacyjnie, bez uzasadnienia ich potrzeby, które, według mojej oceny, są jak najbardziej przydatne do celów edukacyjnych, publicystycznych, ale niekoniecznie do stawiania diagnozy, a w konsekwencji i prognozy, która powinna zostać wyrażona w trybie przypuszczającym i w czasie przyszłym (prognoza nie może być formułowana językiem dotyczącym czasu teraźniejszego i twierdzenia!).

Część metodologiczna zazwyczaj jest najbardziej dyskusyjną, a nierzadko kontrowersyjną częścią pracy. Zwykle polegam na opinii i akceptacji promotora, który reprezentuje określoną szkołę metodologiczną.

Osiągnięcia powyższe są, w moim przekonaniu, wystarczającym argumentem do pozytywnej oceny wartości metodologicznej rozprawy.

3. OCENA MERYTORYCZNA

Jak już sygnalizowałem poprawnie określony cel badań i jasno wytyczony kierunek badań sprzyjał rozwiązywaniu poszczególnych problemów. Korzystnie wpłynął też na pisarskie opracowanie i udokumentowanie wyników badań, które zaświadcza o dużym wysiłku Autorki i chęci poprawnego rozwiązania zdefiniowanych problemów badawczych. Za właściwy uważam układ recenzowanej dysertacji. Jej struktura jest przejrzysta, a przeprowadzone wywody stanowią logicznie powiązaną całość. Ponadto pracę cechuje pragmatyzm naukowy, bowiem treści poszczególnych fragmentów są wzajemnie powiązane – następne wynikają z poprzednich jako wynik określonego sposobu przedstawiania poszczególnych kwestii i prezentacji uzyskanych wyników badań.

Doktorantka w opisie wyników badań preferuje niestandardowy styl narracji, w którym kwestie teoretyczne są jedynie sygnalizowane w poszczególnych rozdziałach przy czym analizy, precyzyjne w swej istocie, koncentrują się raczej na materiałach źródłowych, głównie o charakterze doktrynalnym. W niektórych momentach tej narracji daje się jednak zauważyć brak odwołań do kwestii czysto teoretycznych. Myślę, że Autorka prawdopodobnie sądziła, iż dla naukowców będą to zagadnienia oczywiste. Rozumiem Autorkę. Mogła jednak uwzględnić fakt, że praca może być studiowana przez osoby, które powinny mieć jasny obraz także w kwestiach czysto teoretycznych z punktu widzenia nauk o bezpieczeństwie. Powyższa uwaga ma jedynie charakter porządkujący i nie wpływa na ocenę dysertacji. Muszę jednak stwierdzić, że głębszy namysł nad kwestią istoty i zakresu bezpieczeństwa jako takiego mógłby znacząco poszerzyć refleksję epistemologiczną nad istotą podjętych badań.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi zwarte opracowanie naukowe liczące 207 stron. Składa się ze wstępu, trzech rozdziałów merytorycznych, zakończenia i wniosków, bibliografii, spisu tabel i wykresów oraz 1 załącznika. Układ zawartych w niej treści jest logiczny i spójny merytorycznie. Rozprawa jako monogra-

fia naukowa, została wydana 2023 roku przez Krakowską Akademię im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie.

Struktura pracy wynika dość jednoznacznie z przyjętych przez Doktorantkę założeń precyzyjnie przedstawionych we wstępie do dzieła (s.4-9). Wynika z nich znaczący nacisk, jaki położyła Autorka na sferę badawczą w tym przede wszystkim empiryczną, w której dominują badania ilościowe. Układ, w którym kwestie teoretyczne zaprezentowano w pierwszym rozdziale, a kwestie odnoszące się do organizacji badań oraz analizy i interpretacji uzyskanych wyników wraz z autorskimi sugestiami zmian w rozdziale trzecim może budzić pewne kontrowersje jednak w moim przekonaniu odzwierciedla całość podjętych problemów w dobrym układzie przyczynowym. Dlatego też układ pracy oceniam jako trafny i przekonujący poznawczo.

Pani mgr Marta Karatysz poradziła sobie bardzo dobrze z opisem systemu więziennictwa w Anglii. Problematykę związaną z tymi zagadnieniami, będącymi w swej istocie przedmiotem poznania, mogła ująć bądź w formie czysto teoretycznej analizy różnych teorii i koncepcji, bądź w formie analizy dotychczasowych podejść w badaniach empirycznych. Doktorantka wybrała pierwsze z podejść, traktując kwestie czysto teoretyczne w pewnym sensie jako podstawę do konstrukcji badań własnych.

Rozdział trzeci to analiza wyników badań, które dotyczą różnych uwarunkowań sposobów pracy z osadzonymi przygotowującymi się do opuszczenia więzienia. Doktorantka przedstawiła wyniki badań dotyczące związków istniejących pomiędzy typem więzienia a rodzajem podejmowanych działań resocjalizacyjnych wobec skazanych z krótką perspektywą wyjścia na wolność, odniesionych do ich długości wyroku, rodzaju popełnionego przestępstwa, sytuacji rodzinnej, uzależnień, stanu zdrowia, pochodzenia etnicznego.

Analiza treści rozprawy wskazuje na to, że charakteryzuje się ona dużymi walorami poznawczymi, bowiem prezentuje wystarczający stopień ogólności, duży poziom zawartości informacyjnej, wysoki poziom ścisłości i dokładności oraz pewności epistemologicznej.

Oprócz zakończenia i wniosków spójne uzupełnienie rozprawy stanowi dobrze dobrana bibliografia i załączniki.

Z powyższego dość wyraźnie wynika pozytywny obraz wyboru przez Doktorantkę podstaw teoretycznych badań i ich analizy oraz interpretacji. Generalizując można

zatem określić, iż zasadnicze kwestie merytoryczne zostały ujęte dogłębnie i rozpatrzone skrupulatnie, zgodnie z przyjętą konwencją pracy. Daje się wyraźnie zauważyć, iż analizy prowadzone przez Doktorantkę oraz identyfikacja różnych ujęć bezpieczeństwa społecznego i sposobów pracy z osadzonymi kończącymi karę pozbawienia wolności stały się przyczynkiem, dobrą podstawą, do opracowania właściwych wyznaczników i w konsekwencji opracowania dobrych narzędzi badawczych.

Na podstawie przedstawionych do tej pory analiz oraz wpływających z nich wniosków należy ocenić stronę merytoryczną recenzowanej rozprawy, jako prezentującą bardzo dobry poziom.

Wnioski płynące z analizy treści recenzowanej rozprawy wskazują na to, że jej Autorka posiada wiedzę z zakresu teorii i badań bezpieczeństwa. Ponadto rozumie sens i istotę badań prowadzonych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Reasumując stwierdzam, iż tę część rozprawy należy ocenić jako wielce interesującą i konstruktywną w swej generalnej wymowie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że wszystkie wyodrębnione w rozdziałach problemy kończą się konstruktywnymi wnioskami, które w zdecydowanej większości są poprawnie wywiedzione z badań i ciekawie konstruowane. Prowadzone analizy są przekonujące i poprawne logicznie. Pozytywnie oceniając część merytoryczną rozprawy warto podkreślić, że jest ona dobrze ułożona treściowo i napisana poprawnie, a poszczególne tezy są przekonująco uzasadnione.

Podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej proszę Doktorantkę o rozważenie następujących kwestii:

1. Proszę uzasadnić i przedstawić miejsce przyjętego przedmiotu badań w naukach o bezpieczeństwie, w tym przede wszystkim bezpieczeństwie społecznym?
2. Proszę uzasadnić dlaczego dokonała Pani dekompozycji problemu głównego na tak dużo problemów szczegółowych?
3. Proszę przedstawić, które z hipotez zostały zweryfikowane pozytywnie, negatywnie a które częściowo (s. 184)?
4. Proszę uzasadnić dlaczego w temacie, przedmiocie badań zajmowała się Pani problemem więziennictwa w Anglii a nie w Polsce i jak można byłoby uzyskane wyniki badań zastosować w przypadku polskiego więziennictwa?
5. Proszę wskazać, które pytania zawarte w ankiecie posłużyły weryfikacji poszczególnych hipotez?

6. Na stronie 186 Pisze Pani że „... przedstawiona powyżej analiza wyników badań posłuży do dalszej rozbudowy nowatorskiego programu studentów Uniwersytetu Cambridge i Uniwersytetu Suffolk pt. „Learning Together”. Program ten pozwala na wspólną naukę więźniów i studentów wybranych kierunków, celem integracji obu grup...”, proszę uzasadnić postawioną tezę oraz czy uważa Pani, że zaproponowane rozwiązania są jedynymi? Jeżeli tak, to na jakiej podstawie (jakie wyniki badań do tego upoważniają) można przyjąć takie stwierdzenie, a jeżeli nie, to jakie kierunki (obszary) Pani by zaproponowała w celu kontynuowania badań, nie koniecznie przez Autorkę?

4. WNIOSKI KOŃCOWE

Reasumując prezentowane dotychczas konstatacje i oceny stwierdzam, że mgr Marta Karatysz wykonała dysertację doktorską na dość dobrym poziomie. Praca została napisana poprawnym, komunikatywnym językiem. Prezentowane treści są wynikiem rzetelnych danych uzyskanych w toku precyzyjnie i dokładnie, z metodologiczną szczegółowością, przeprowadzonych jakościowych i ilościowych badań naukowych. Doktorantka przedstawiła do oceny rozprawę o poprawnych walorach metodologicznych i merytorycznych. Udowodniła, iż ma dobrze opanowany warsztat badawczy oraz rozległą i głęboką wiedzę. Wykazała dociekliwość i skrupulatność badawczą. Jest zdolna do wnikliwych i dogłębnych ocen. Z dużą umiejętnością potrafi wnioskować i formułować nowe tezy. **To wszystko świadczy o wysokich predyspozycjach oraz dojrzałości badawczej Doktorantki.**

Biorąc pod uwagę dotychczasowe refleksje i powyższe spostrzeżenia dysertację doktorską Pani mgr Marty Karatysz oceniam pozytywnie. Stwierdzam, że spełnia ona warunki ustawowe. W aspekcie powyższego wnioskuję o jej przyjęcie i dopuszczenie do publicznej obrony.

